

гогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: творчо-виконавська підготовка майбутнього вчителя мистецтва.

ГОРБЕНКО Олена Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

STRATAN-ARTISHKOVA Tatiana Borisovna – Doctor of Pedagogical Sciences,

Professor Department of Musical Art and Choreography of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of research interests: creative and performing training of a future art teacher.

GORBENKO Olena Borisovna –Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Musical Art and Choreography of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of research interests: professional training of future teacher of music art.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2019 р.

УДК 37. 091. 3:78(075.8)

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-68-73

ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9112-3468>

e-mail: cherkasov_2807@ukr.net

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Входження України в світовий освітній простір уможливило дослідження ментальності, національної ідентичності та самосвідомості особистості як суб'єкту соціуму. Це дає підстави стверджувати про зміни у парадигмі мистецької освіти, пов'язані з упровадженням моделі поліцентричної інтеграції знань, що відбиває реальний поліфонічний образ світу, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій молоді, стимулює якісні соціокультурні зрушення. За такої ситуації вивчення впливу змісту навчальних дисциплін в процесі професійно-педагогічної підготовки на формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи є актуальним і своєчасним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі системний аналіз становлення особистості в закладах вищої освіти, розвитку духовного потенціалу, ментальності, виховання національної ідентичності й свідомості здійснено у концепціях вітчизняних і

зарубіжних вчених, з-поміж яких: Е. Б. Абдуллін, М. І. Алексєєва, А. Г. Бермус, М. Й. Боришевський, І. М. Кутняк, Л. М. Масол, О. М. Олексюк, О. М. Отич, М. І. Пірен, О. В. Проценко, М. В. Савчин. Тематика нашого наукового пошуку значною мірою доповнює дослідження названих авторів, допомагає усвідомити формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи.

Мета статті полягає в обґрунтуванні моделі формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логіка дослідження будь-якої наукової проблематики вимагає з'ясування ключових понять та основних дефініцій дослідження. За такого підходу вартісним вважається визначення сутності категорій «національна свідомість» та «національна самосвідомість». У науковій літературі національна свідомість тлумачиться як «сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних,

філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та етносів» [5, с. 103]. Національна самосвідомість особистості є складовою національної свідомості, а національну самосвідомість учня основної школи можна інтерпретувати як самоусвідомлення себе як представника певного народу з почуттям любові до своєї родини, школи, національної культури і рідної мови, почуттям причетності до долі свого народу, готовності й волі до здійснення національної мети.

У закладах вищої освіти мистецького спрямування формування у майбутніх учителів музичного мистецтва готовності до виховання національної самосвідомості учнів основної школи здійснюється за допомогою вивчення комплексу психолого-педагогічних та фахових дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки бакалавра та магістра вищої школи.

Нормативною основою підготовки вчителів музичного мистецтва для загальноосвітніх навчальних закладів I-II рівнів акредитації у вищому навчальному закладі є навчальний план, освітньо-професійна програма та освітньо-кваліфікаційна характеристика. Структурно-логічною схемою підготовки визначається послідовність вивчення навчальних дисциплін, проведення колективних і групових занять (хоровий та оркестровий клас, вокальні та інструментальні ансамблі), організація індивідуальних занять (основний та додатковий музичний інструмент, диригування, вокальний клас), а також проведення контролю у формі заліків, екзаменів, академічних концертів.

Модель формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи у контексті предметного поля нашого дослідження містить три блоки, а саме: методологічно-цільовий (мета, підходи, принципи); змістово-процесуальний (етапи, зміст, форми, методи, технології); діагностично-результативний (критерії, рівні готовності, результат).

Методологічно-цільовий блок передбачає постановку мети, завдань, враховує положення наукових підходів, загальнодидактичних та специфічних принципів; увиразнює уявлення про спрямованість освітнього процесу на формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи.

Змістово-процесуальний блок увиразнює практичну реалізацію моделі: етапи (мотиваційний, дослідницький, інтегративний), зміст підготовки (вивчення музично-теоретичних, інструментальних та вокально-хорових дисциплін), традиційні та інноваційні форми (хоровий клас, оркестровий клас, вокальні та інструментальні ансамблі, лекції візуалізації, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальна робота, науковий гурток, практика, тренінги, наукові заходи), загальні та специфічні методи (дослідницький, проблемний, інтерактивний) технології (технічні, програмні, мережеві (соціальні мережі, блоги, Інтернет-сайти, вебінари, форуми, Youtube)).

У діагностично-результативному блоці моделі з урахуванням положень компетентнісного й текстоцентричного підходів представлено діагностувальний інструментарій оцінювання сформованості рівнів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи за критеріями: мотиваційно-ціннісним – методика Л. Бережної «Діагностика рівня професійного саморозвитку»; знанським – авторський тест «Грамотність (медіаосвітня, медіалінгвістична, медіадидактична)», мотиваційно-ціннісним – тестопитувальник «Мотивація особистості до успіху» А. Реана (адаптований автором), авторський опитувальник «Критичний аналіз медіатексту».

Обґрунтовано *методологічні підходи* стосовно формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи, що визначають стратегічні напрями ступеневої підготовки та ціннісні орієнтири, які здійснюються з урахуванням синергетичного, аксіологічного, особистісно-діяльнісного, інтегративного, компетентнісного підходів та на основі *дидактичних і методологічних принципів* (свідомості й активності, доступності, систематичності й послідовності, науковості, зв'язку теорії з практикою, системності та цілісності елементів підготовки студентів до здійснення професійної діяльності, цілісного впливу навчальних дисциплін на наукову підготовку студентів, надання професійного спрямування всім навчальним дисциплінам, що сприяють підготовці майбутніх фахівців).

У ході дослідно-експериментальної роботи визначено *педагогічні умови*, за яких здійснюється формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до

виховання національної самосвідомості учнів основної школи, з-поміж яких:

- цілеспрямована мотивація майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи в процесі вивчення фахових дисциплін;

- оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва теоретичними знаннями про сутність, зміст національної самосвідомості та методику її виховання в учнів основної школи;

- удосконалення практичних умінь і навичок формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи, що є необхідною умовою у подальшій педагогічній практиці.

Перша педагогічна умова – цілеспрямована мотивація майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи в процесі вивчення фахових дисциплін була спрямована на: формування позитивної мотивації та підвищення інтересу до виховання національної самосвідомості, а її виконання здійснювалося як в аудиторних умовах (репетиції хорових та оркестрових колективів, вокальних та інструментальних ансамблів, участь у лекційних, семінарських, практичних, лабораторних заняттях, проходження виробничої практики) та позааудиторних (щорічні студентські наукові конференції, курсові роботи, студентські наукові гуртки) форм навчання, так і в процесі проведення мистецьких заходів, підготовки творчих проєктів та презентації результатів фольклорних експедицій, проведення круглих столів, ділових ігор, тренінгів, застосування методу «case-study», які дозволили студентам актуалізувати власний потенціал як майбутніх учителів музичного мистецтва.

Доречно наголосити, що вищезазначена педагогічна умова реалізовувалася в таких формах, як: навчально-методичний семінар для студентів випускного курсу напередодні педагогічної практики «Формування національної самосвідомості майбутнього вчителя музичного мистецтва»; круглий-стіл «Роль культурно-мистецьких заходів у вихованні національної самосвідомості»; тренінгові заняття, спрямовані на самопізнання майбутніх учителів музичного мистецтва таких як: «Тренінг готовності до виховання національної самосвідомості», «Тренінг самопізнання і розвитку творчої креативності», «Тренінг професійного зростання майбутнього вчителя музичного мистецтва».

Друга педагогічна умова – оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва теоретичними знаннями про сутність, зміст національної самосвідомості та методику її виховання в учнів основної школи передбачає наступне: формування потреби у знаннях, як бази для подальшої професійної самореалізації; створення відповідного освітнього середовища для підвищення якісного рівня знань базових дисциплін та підкреслення їхньої значимості для професійної діяльності; створення необхідних умов до опанування знаннями з фахових дисциплін та до самоосвіти як найбільш ефективного засобу здобування нових знань протягом життя. Ефективним видається застосування проблемних ситуацій, тренінгових завдань, інтерактивних технологій та інноваційних методів навчання, пояснювально-ілюстративних технологій та контекстного навчання, ситуативного моделювання (кейс-метод), методу проєктів, Інтернет-технологій, мультимедійних технологій тощо.

Для реалізації даної умови пропонуємо відвідування концертних та культурно-мистецьких заходів, конференцій, семінарів, круглих столів, майстер-класів відомих педагогів і виконавців, що дає змогу майбутнім вчителям музичного мистецтва осмислити та зафіксувати нову й закріпити наявну інформацію, отримати зразок майстерного виконання професійної діяльності і, як результат – забезпечити процес виховання національної самосвідомості та національної гідності. Також ефективний при реалізації даної педагогічної умови є кейс-метод, який впроваджувався в навчальний процес з метою формування готовності у майбутніх учителів музичного мистецтва таких професійно значущих умінь: використання набутих теоретичних знань для оптимального вирішення практичних проблем із запровадження сучасних музично-педагогічних технологій; цілісного аналізу ситуацій, пов'язаних з визначенням художньо-педагогічного репертуару; формулювання проблемних питань, пов'язаних з використанням засобів музичної виразності; розроблення плану дій, визначення різноманітних підходів до інтерпретації змісту музичного твору та характеристики музичного образу; самостійного прийняття рішень в умовах інваріативного підходу до сценічного виконання концертних програм; конструктивної критики щодо інтерпретації того чи того музичного твору.

Третя педагогічна умова – удосконалення практичних умінь і навичок формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи, що є необхідним у подальшій педагогічній практиці здійснювалася через: опанування загальними і спеціальними вміннями та навичками, необхідними для виконання професійних завдань як в процесі проведення уроків музичного мистецтва так і під час організації позакласної роботи з художньо-естетичного виховання молоді; формування установки на подолання стереотипів мислення і стимулювання творчості та ініціативи в процесі створення художньо-образного змісту музичного твору; залучення студентів до використання навчально-методичних комплексів з дисциплін, розміщених на сервері університету, проходження електронних тестів і створення мультимедійних творчих проєктів за участю студентських художніх колективів, ансамблів, солістів-виконавців.

Реалізація третьої педагогічної умови передбачала роботу студентів з дитячими художніми колективами під час проходження практики та цілеспрямоване удосконалення умінь професійної направленості (вивчення передового досвіду, участь у святкових концертах, шкільних заходах культурно-мистецького спрямування, присвячених знаменним датам в історії країни, школи, родинних свят, круглих столах, різноманітних проєктах, науково-практичних студентських конференціях, тренінгах інтелектуального та професійного зростання. Крім того, колективні та індивідуально-творчі завдання (формування професійного іміджу вчителя музичного мистецтва), метод проєктів (розроблення плану професійного самовдосконалення в роботі з художніми колективами та в процесі підготовки до проведення уроків музичного мистецтва), зустрічі з провідними виконавцями та композиторами, щоденники рефлексії, соціальнопсихологічні («До вершин професіоналізму у створенні кращого ансамблю») та рольові ігри («Моя перша спроба організувати вокальний ансамбль з учнями середніх класів»), інтелект-карти (підготовка кросвордів на закріплення ключових знань з історії музики) та ін.

Для діагностики рівнів готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи було уточнено й обґрунтовано відповідні критерії: мотиваційно-ціннісний, когнітивний і практично-діяльнісний.

Мотиваційно-ціннісний критерій характеризують розвинені спрямованість і мотивація до організації та проведення культурно-масової роботи і культурно-мистецьких заходів та показники: усвідомлення мети професійної діяльності; розуміння цінності проведення культурно-мистецьких заходів патріотичного та фольклорно-народознавчого спрямування; активізації самостійної творчої роботи студентів у пошуках автентичних зразків народної музики; розуміння важливості й необхідності проведення на належному рівні означеної роботи в період проходження педагогічної практики; сталі мотиваційні установки до презентації культурно-мистецьких заходів патріотичного та фольклорно-народознавчого спрямування з талановитою молоддю; наявність власної життєвої позиції та втілення її у професійній діяльності в межах загальноосвітнього навчального закладу або центру дитячо-юнацької творчості; прагнення підвищувати свій професійний рівень засобом участі в художньо-творчих проєктах, конкурсах та фестивалях з різних жанрів музичного мистецтва.

Для діагностики сформованості готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості за мотиваційно-ціннісним критерієм використано методики: діагностику мотивації вибору студентами сфери професійної діяльності К. Замфір в модифікації А. Реана, «Мотивів навчальної діяльності студентів» модифікованих А. Реан, В. Якуніним; «Шкалу оцінки потреби в досягненні» Ю. Орлов.

Когнітивно-інформаційний критерій передбачає засвоєння майбутніми вчителями певної суми знань з музично-теоретичних, інструментальних та вокально-хорових дисциплін, володіння основними психолого-педагогічними методами та прийомами, навичками й вміннями здійснювати пошукову та культурно-масову роботу; розуміння професійної та педагогічної діяльності як цілісної системи; здатність відтворювати та доцільно використовувати у практичній діяльності основні терміни, поняття, категорії, правила, уривки музичних творів, зразки вокальних творів та їх вдале застосування у концертній та культурно-масовій роботі; самостійний пошук інформації та постійна робота, спрямована на розвиток і вдосконалення отриманих під час навчання знань, умінь і навичок, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями; пошук та відтворення автентичних зразків фольклорної музики,

оригінальні та авторські тексти мистецьких творів, їхній епістолярій, щоденникові записи тощо, наявні у рукописах, першодруках, авторській коректурі.

Сформованість готовності студентів за когнітивно-інформаційним критерієм вивчалася за методиками: оцінка когнітивного потенціалу в навчанні (Н. Шевандрин), опитувальник щодо професійної спрямованості Д. Голланда, тестової методики виховання національної самосвідомості.

Практично-діяльнісний критерій засвідчує наявність умінь, навичок, досвіду, прагнення, активність, ініціативність та має такі показники: здатність реалізувати культурно-мистецькі та фольклорно-народознавчі заходи на високому рівні доцільності та продуктивності; наявність високого рівня знань, умінь та навичок у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва до пошукової і науково-дослідної роботи; формування у майбутніх учителів музичного мистецтва необхідного рівня професіоналізму, рівня методичної підготовки для проведення уроків та занять з художніми колективами; наявність теоретичної основи для їхньої самоосвіти і подальшого професійного зростання після завершення навчання в освітньому закладі; уміння організувати співпрацю в малих групах з використанням різних інформаційних джерел та в різних режимах (в класі, позакласна діяльність, змішані види співпраці); уміння підбирати навчальні матеріали в друкованих виданнях та Інтернет-ресурсах, а також адаптувати їх до психолого-вікових особливостей школярів та відповідних технологій групового та колективного навчання; уміння робити аранжування та інструментовки автентичних зразків фольклорної музики та збагачувати її за умов використання елементів хореографічного мистецтва та обрядово-танцювальних композицій.

Для перевірки рівня готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи за практично-діялісним критерієм обрано методики: тести на відповідність нормам-зразкам, діагностику вмінь працювати в групі; діагностику розв'язання конфліктних ситуацій; метод «незакінчених речень» Сакса та Сіднея, анкетування.

Відповідно до визначених критеріїв та показників готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної

школи виокремлено *рівні*: високий, середній та низький.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. З огляду на сказане та зважаючи на недостатню розробленість зазначеної проблематики у вітчизняній музичній педагогіці, варто наголосити, що в процесі розробки моделі готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи визначено сутність дефініції «національна самосвідомість», визначено та схарактеризовано три блоки досліджуваного феномена (методологічно-цільовий, змістово-процесуальний, діагностично-результативний), обґрунтовано методологічні підходи, дидактичні й методологічні принципи. Крім того, запропоновано педагогічні умови, за яких здійснюється формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи, а саме: цілеспрямована мотивація майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи в процесі вивчення фахових дисциплін; оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва теоретичними знаннями про сутність, зміст національної самосвідомості та методику її виховання в учнів основної школи; удосконалення практичних умінь і навичок формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів основної школи, що є необхідним у подальшій педагогічній практиці. До того ж для діагностики рівнів готовності було уточнено й обґрунтовано відповідні критерії: мотиваційно-ціннісний, когнітивний і практично-діялісний. Відповідно до визначених критеріїв та показників виокремлено рівні: високий, середній та низький. Перспективи подальших наукових розвідок можуть бути спрямовані на вивчення досвіду роботи вчителів музичного мистецтва з виховання національної самосвідомості учнів основної школи.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість у громадському становленні особистості. – Київ. 2000. – 64 с.
2. Жмир В. Національна свідомість українців. Мала енциклопедія етнодержавства. – К. : – 1996. – 104 с.
3. Кутняк І. М. Національна свідомість у контексті антропологічно-екзистенційного виміру. І. М. Кутняк // Мультиверсум. Філософський альманах. – К. : Центр духовної культури, – 2004. – № 41. – 14 др. арк.

4. Національна самосвідомість та правова культура в умовах європейської інтеграції [Текст] : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції, 17 лютого 2017 року / Міністерство освіти і науки України, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка; [укл. О. М. Іваній]. – Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, 2017. – 134 с.

5. Пірен М. І. Конфліктологія: [підруч.] М. І. Пірен – К. : МАУП, 2003. – 360 с.

6. Проценко О. В. Регіональні відмінності громадянської свідомості та самосвідомості української молоді // Психологічні закономірності розвитку громадянської свідомості та самосвідомості особистості: у 2-х т. / М. Й. Боришевський, М. І. Алексєєва та ін. За заг. ред. М. Й. Боришевського. Т. 2. К. : Вид-во «Дніпро», 2001. – С. 184–210.

REFERENCES

1. Boryshevskyy, M. Y. (2000). *Natsional'na samosvidomist' u hromads'komu stanovlenni osobystosti*. [National consciousness in the social formation of the individual] Kyiv.

2. Zhmyr, V. *Natsional'na svidomist' ukraintiv*. (1996). *Mala entsyklopediya etnozhavstva*. [National consciousness of Ukrainians. Small Encyclopedia of Ethnicity]. Kyiv.

3. Kutnyak, I. M. (2004). *Natsional'na svidomist' u konteksti antropologichno-ekzistentsiynoho vymiru*. [National consciousness in the context of anthropological-existential dimension]. Kyiv.

4. *Natsional'na samosvidomist' ta pravova kul'tura v umovakh yevropeys'koyi intehtratsiyi*.

(2017). [National identity and legal culture in the context of European integration]. Sumy's.

5. Piren, M. I. *Konfliktolohiya*. (2003). [Conflictology]. Kyiv.

6. Protsenko, O. V. (2001). *Rehional'ni vidminnosti hromadyans'koyi svidomosti ta samosvidomosti ukraiyins'koyi molodi*. [Regional differences of civic consciousness and consciousness of Ukrainian youth]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЧЕРКАСОВ Володимир Федорович –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: становлення і розвиток музично-педагогічної освіти в країнах Європейського союзу, теорія і методика викладання музичних дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

CHERKASOV Volodimer Fedorovich –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Department of Musical Art and Choreography of Centralukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: the formation and development of music-pedagogical education in the countries of the European Union, theory and methodology of teaching music disciplines.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2019 р.

УДК 37.091.12.011.3

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-73-77

ШАНДРУК Світлана Іванівна –

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри лінгводидактики та іноземних мов Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID ID 0000-0002-7472-4584

e-mail: sishandruk@ukr.net

THEORY AND PRACTICE OF HIGHER PROFESSIONAL EDUCATION IN UKRAINE

Formulation and justification of the problem topicality. The process of association of Ukraine with European Union and integration into European and world educational spheres the features of which are related to the nature of global processes, and also with the specific terms of development of social, economic, political, cultural and educational life of our country, predetermines the demand of different problems decision.

Dynamic processes of social and economic life, changes in the system of compulsory

secondary education revealed contradictory tendencies in the sphere of professional preparation of teachers in Ukraine: deep professionalization of secondary school teachers' practice becomes more important; integration of knowledge from different spheres is noticed; importance of integrated skills and abilities for realization of professional pedagogical practice increases. These tendencies determine new demands for teachers because the task of preparation of secondary school graduates for world market integration, formation of